

EŞLER ARASI ÇATIŞMA VE BOŞANMANIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ II: SOSYAL DESTEK

Dilek Şirvanlı Özen*

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, eşler arasında yaşanan çatışma ve boşanmanın, çocukların sosyal destek algıları üzerindeki etkisini yaş ve cinsiyete bağlı olarak bir Türk örnekleminde belirlemektir. **Yöntem:** Üç farklı yaş grubundan (10 - 13 - 16 yaş) 138'i erkek, 170'i kız toplam 308 denekli bir örneklem üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırmada çocukların sosyal destek algıları, Çocuklar ve Ergenler için Sosyal Destek Ölçeği ile belirlenmiştir. **Bulgular:** Sonuçta, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının sosyal destek algılarının, çatışmasızlara oranla daha düşük olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Bulguların ilgili literatürü büyük ölçüde desteklediği görülmüş, kültüre özgü farklılıklar üzerinde durulmuş ve olası sonuçları tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eşler arası çatışma, boşanma, sosyal destek, çocuklar

SUMMARY: THE ROLE OF MARITAL CONFLICT AND DIVORCE ON CHILDREN II: SOCIAL SUPPORT

Objective: The purpose of this study was to investigate the effects of marital conflict and divorce combined with age and sex on perceived social support of children in Turkish sample. **Method:** A sample of 308 subject (138 boys, 170 girls) was selected from three different age groups (10 - 13 - 16 years old). Perceived social support of children were measured by The Social Support Scale for Children and Adolescent. **Results:** The result showed that the children of conflicted and divorced parents perceived less social support. **Conclusion:** Results supported the relevant findings in the literature. Cultural differences were also discussed.

Key words: Marital conflict, divorce, social support, children.

GİRİŞ

Eşler arasında yaşanan çatışma ve boşanmanın gerek çiftler üzerinde gerekse çocukları üzerinde toplumsal, ekonomik ve psikolojik sonuçları olan olgular olarak incelenmesi, son yıllarda giderek artan bir önem kazanmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, son yıllarda yapılan istatistikler, boşanma oranında önemli bir artış olduğunu göstermektedir (Glick 1989). 1970'lerin ortalarında yapılan araştırmalar, batılı ülkelerde her iki evlilikten birinin boşanma ile sonlandığını belirtirken (Weed 1986); bu tırmanışın günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Boşanma istatistikleri, ülkemizde boşanma oranlarının günümüzde binde 0.47 düzeylerinde olduğunu göstermekteyse de sorun batılı ülkelerdeki kadar değildir. Ancak son yıllarda giderek bir yükselme göstermektedir (1987'de binde 0.35 olan bu oran, 1996'da binde 0.47'ye yükselmiştir, DİE 1997). Tüm bu oranlara dayalı olarak, boşanmanın, çocuklar üzerinde

ne gibi etkiler yaratabileceği, son yıllardaki araştırmalarda derinlemesine incelenmeye başlanmıştır.

Eşler arasında yaşanan çatışma, anne baba rollerini üç yönden etkileyebilmektedir. Birincisi, çatışma, çocuklar üzerinde sağlanan disiplinin etkisinin ve tutarlılığının azalmasına; bu da, çocuklardaki antisosyal davranışların artmasına ve davranışlarının kontrolünün azalmasına neden olabilmektedir. İkincisi, çatışma, anne-babaları kendilerini çocuklarından uzaklaştırmalarına ya da onları reddetmelerine neden olabilmekte ve buna bir tepki olarak da çocuklar uyum sorunları gösterebilmektedir. Üçüncüsü, çatışma, anne-babaların çocuk üzerinde psikolojik ve duygusal kontrol kullanmalarını artırabilmekte; bu da, çocukta, kaygı ya da depresyon gibi içe yönelim türü problem davranış belirtilerinin görülmesine neden olabilmektedir (Fauber ve ark. 1990).

Konuyla ilgili literatüre bakıldığında, çocukların, eşler arası çatışma ve boşanma sonucu so-

*Yrd. Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bl., Ankara.

runlar yaşama konusunda eşit oranda riske sahip olmadıkları, bununla bir takım değişkenlerin ortak etkiler gösterdiği ve farklı sonuçlara yol açtığı görülmektedir. Bu değişkenlerden biri, çocuğun yakın çevresinden aldığı sosyal desteklerdir. Bir çok araştırma bulgusu, aileden, arkadaşlarından ve içinde yaşanılan toplumdaki algılanan sosyal desteğin, daha iyi fiziksel sağlık ve daha az psikolojik belirti ile ilişkili olduğunu göstermektedir (King ve ark. 1993, Patten ve ark. 1997). Wasserstein ve Lagreca (1996), yakın arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin, anne-baba çatışmasının çocukların davranışları üzerinde yaratabileceği olumsuz etkileri hafiflettiğini bulmuşlardır. Bunun gibi, çatışmalı aile ortamında yaşayan ergenlik öncesi dönemdeki çocukların, sosyal destek arama türü başatme yollarını kullandıklarında, anneleri tarafından daha uyumlu olarak değerlendirildikleri bildirilmektedir (Obrein ve ark. 1995, Rogers ve Holmbeck 1997). Diğer çalışmalar da, boşanmış anne babaların çocuklarının gösterdikleri uyum sorunları ile algıladıkları sosyal destek arasında negatif bir ilişki olduğunu ve sosyal destek algısı yükseldikçe çocukların daha hafif uyum sorunları gösterdikleri belirtmektedir (Teja ve Stolberg 1933, Kurtz 1994, Gonzalez ve ark. 1994).

Yukarıda özetlenen araştırmalar, eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkilerini genelde batı ülkeleri açısından göstermişlerdir. Oysa, Türkiye gibi boşanma oranının henüz diğer ülkeler düzeyine ulaşmadığı; ayrıca, yapı açısından hem geleneksel hem de batıya yönelik bir toplumda, eşler arası çatışma ve boşanmanın çocukların çevrelerinde algıladıkları sosyal destek üzerindeki etkilerinin nasıl olduğunun incelenmesi, böyle bir konuda kültürel farklılıkların da incelenmesi açısından önemlidir. Ülkemizde bu konunun incelendiği kapsamlı bir araştırma bulgusuna rastlanmamıştır.

Bu çerçevede, eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri hem ortaya çıkan davranış ve uyum sorunları yönünden hem de algılanan sosyal destek yönünden bir araştırma kapsamında incelenmiştir. Bu araştırmanın davranış ve uyum sorunlarıyla ilgili sonuçları yazarın bir başka raporunda (Şirvanlı-Özen, 1999) aktarılmıştır.

Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı, evli ve çatışmasız, evli ve çatışmalı ve de boşanmış anne-babaların çocuklarının algıladıkları sosyal destek düzeylerinde bir farklılık olup olmadığını Türk örnekleminde belirlemek; aynı zamanda, bu sorunların gelişimsel olarak çocuğun yaşı ve cinsiyetine göre değişip değişmediğini irdelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini, Ankara'nın Çankaya ilçesi Merkez ilkököl, ortaokul ve liselerinde okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın yapılacağı okullar seçkisiz olarak belirlendikten sonra, ilkököl 4. sınıfa (10 yaş), ortaokul 2. sınıfa (13 yaş) ve lise 2. sınıfa (16 yaş) devam eden çocuklar arasında anne ve babaları uygun ölçütlere sahip olanlardan seçkisiz olarak belirlenen bir örneklem (N= 308; 138 erkek; 170 kız) üzerinde uygulama gerçekleştirilmiştir. Söz konusu uygunluk ölçütleri; anne ve babanın en az lise mezunu ve her ikisinin de çalışıyor olmasıdır. Boşanmış anneler için uygunluk ölçütleri ise; birlikte yaşanılan annenin, çalışan, boşanmasının üzerinden en az 1 yıl geçmiş, halen yalnız yaşayan ve en az lise mezunu olmasıdır.

Araştırmada (1) evli erkek ve kadınların evlilik ilişkisindeki uyumunu belirlemek amacıyla, Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve Tutarel-Kışlak (1995) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan "Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)"; (2) çocuk ve ergenlerin algıladıkları sosyal desteği belirlemek amacıyla Harter (1985) tarafından geliştirilen ve İlkin (1994) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan "Çocuklar ve Ergenler İçin Sosyal Destek Ölçeği" ile deneklerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla da "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Araştırmada, daha önceden belirlenen okul ve sınıflara tek tek gidilmiş; anne ve babası en az lise mezunu ve her ikisi de çalışıyor olan çocuklar bir sınıfa toplu olarak alınarak, uygulama 8-10'ar kişilik gruplar halinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamada deneklere araştırmanın amacı ve uygulanmasına yönelik bir yönerge verilmiş ve daha sonra Sosyal Destek Ölçeği deneklere dağıtılmıştır. Grup uygulamasının ardından her çocu-

Tablo 1: Eşler arası evlilik niteliği, cinsiyet ve yaş grupları değişkenlerine göre sosyal destek toplam puanları üzerindeki ortalama ve standart kayma değerleri.

Eşler Arası Evlilik Niteliği	Cinsiyet	Cinsiyet X Yaş Grupları				Yaş Grupları
Çatışmasız X= 80.79 S= 10.63 N= 90	Erkek					10 Yaş X= 81.33 S= 11.58 n= 40
	X= 79.51	10 Yaş	X = 80.58	S= 10.34	n= 19	
	S= 10.56	13 Yaş	X= 79.78	S= 11.53	n= 9	
	n= 47	16 Yaş	X= 78.32	S= 10.77	n= 19	13 Yaş X= 81.29 S= 10.63 n= 21
	X= 82.19	10 Yaş	X = 82.00	S= 12.81	n= 21	16 Yaş X= 79.69 S= 9.49 n= 29
	S= 10.66	13 Yaş	X= 82.42	S= 10.26	n= 12	
n= 43	16 Yaş	X= 82.30	S= 6.04	n= 10		
Çatışmalı X= 76.23 S= 13.71 N= 73	Erkek					10 Yaş X= 84.91 S= 9.73 n= 23
	X= 74.17	10 Yaş	X = 82.23	S= 9.14	n= 13	
	S= 12.32	13 Yaş	X= 66.71	S= 10.16	n= 14	
	n= 30	16 Yaş	X= 69.67	S= 8.74	n= 3	13 Yaş X= 70.55 S= 15.22 n= 29
	X= 77.67	10 Yaş	X = 87.70	S= 10.51	n= 10	16 Yaş X= 74.57 S= 10.56 n= 21
	S= 14.56	13 Yaş	X= 74.13	S= 18.42	n= 15	
n= 43	16 Yaş	X= 75.39	S= 10.83	n= 18		
Boşanmış X= 75 S= 13.46 N= 54	Erkek					10 Yaş X= 78.19 S= 14.12 n= 16
	X= 71.11	10 Yaş	X = 67.60	S= 10.60	n= 5	
	S= 11.16	13 Yaş	X= 78.43	S= 11.44	n= 7	
	n= 19	16 Yaş	X= 66.29	S= 8.24	n= 7	13 Yaş X= 75.08 S= 14.12 n= 16
	X= 78.23	10 Yaş	X = 83.00	S= 13.14	n= 11	16 Yaş X= 74 S= 12.06 n= 14
	S= 14.07	13 Yaş	X= 73.71	S= 15.14	n= 17	
n= 35	16 Yaş	X= 81.71	S= 10.42	n= 7		
GENEL X= 78 S= 12.62 N= 217	Erkek					10 Yaş X= 81.73 S= 11.74 n= 79
	X= 76.18					
	S= 11.65					13 Yaş X= 75.07 S= 14.20 n= 74
	n= 96					
	X= 79.44					16 Yaş X= 76.77 S= 10.62 n= 64
	S= 13.20					
n= 121						

ğa, içinde 'Evlilikte Uyum Ölçeği', ve 'Kişisel Bilgi Formu' bulunan kapalı bir zarf verilerek, bunu annesine götürmesi, içindeki formları annesi yanıtladıktan sonra geri getirip sınıf öğretmeni-ne teslim etmesi istenmiştir.

Öte yandan, boşanmış tek ebeveynli (anneleri ile yaşayan) çocukların annelerine yollanan zarfta her iki ölçekte yer almış, fakat içindeki yönerge-de boşanmış olan annelerden 'Evlilikte Uyum Ölçeğini doldurmamaları istenmiştir.

BULGULAR

Bilindiği gibi, bu araştırmanın amacı, çatışmasız, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının algıladıkları sosyal destek düzeylerinde bir farklılık olup olmadığını belirlemektir. Sosyal destek ölçeğinden elde edilen Sosyal Destek Toplam puanlarının, eşler arası evlilik niteliği, cinsiyet ve yaş gruplarına göre ortalama ve standart kayma değerleri Tablo 1'de; bu verilere uygulanan varyans analizi sonuçları ise, Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Eşler arası evlilik niteliği, cinsiyet ve yaş grupları değişkenlerinin sosyal destek toplam puanları üzerindeki etkilerine ilişkim ANOVA sonuçları

Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	s.d.	Ortalama Kare	F
A	1004.89	2	502.45	3.60*
B	890.72	1	890.72	6.38**
C	1465.10	2	732.55	5.25**
AxB	264.74	2	132.37	0.95
AxC	1866.95	4	466.74	3.34*
BXC	255.72	2	127.86	0.92
AxBxC	983.04	4	245.76	1.76
HATA	27771.35	199	139.56	
Toplam	34392.99	216	159.23	

**p<.01 *p<.05 A: Eşler arası evlilik niteliği B: Cinsiyet C: Yaş grupları

Tablo 2'den izlenebileceği gibi, Sosyal Destek Toplam puanları üzerinde evlilik niteliği, cinsiyet ve yaş grupları temel etkileri ile evlilik niteliği ve yaş grupları ortak etkisi anlamlı bulunmuş

ve anlamlı bulunan temel etkiler ile ortak etkiyi oluşturan ortalama değerler Tukey testi ile karşılaştırılmıştır.

TARTIŞMA

Çalışmanın bulguları, çatışmasız anne-babaların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarına oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıklarını göstermektedir. Bu bulgu daha önceki araştırmaların bulgularını destekler niteliktedir (Lusting ve ark. 1992, Obrein ve ark. 1995, Wasserstein ve Lagreca 1996). Evlilik niteliğine bağlı olarak, çocukların çevrelerinden algıladıkları sosyal destek ile gösterdikleri davranış ve uyum sorunlarıyla ilgili bu araştırmada elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, gerek çatışmalı gerekse boşanmış anne-babaların çocuklarının, çatışmasız anne-babaların çocuklarına oranla çevrelerinden daha az sosyal destek algıladıkları ve daha fazla davranış ve uyum problemleri gösterdikleri görülmektedir. Anne-baba arasında yaşanan çatışma ve boşanma sürecinde, anne babaların çocukları

na çok fazla ilgi ve sevgi gösterememelerinin, bu çocukların anne babalarından daha az sosyal destek algılamalarıyla ve buna bağlı olarak da daha yoğun bir stres yaşamaları, dolayısıyla da

daha fazla davranış ve uyum sorunları göstermeleriyle bağlantılı olduğu düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ise, kız çocukların, erkek çocuklarına oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algılamalarıdır. Bu bulgu da, bu alanda yapılan çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada, kızların, erkeklere oranla arkadaşlarından daha fazla duygusal destek aldıkları; bunun da kızların erkeklere oranla daha fazla sayıda önemli ve güvenli ilişkiye sahip olmalarından kaynaklandığı bildirilmektedir (Frey ve Röthlisberger 1996). Ayrıca, kızların diğer insanlarla iletişim kurmaya, onlarla ilişkiye girmeye daha fazla önem vermelerine karşın; erkeklerin paylaşılan etkinliklere önem verdikleri belirtilmektedir. Konuyla ilgili olarak yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalarda, kadınların erkeklere oranla kendilerine duygusal destek sağlama açısından daha büyük bir sosyal ağa sahip oldukları belirtilmektedir (Schwarzer ve Leppin 1989, Olson ve Shultz 1994).

Algılanan sosyal desteğe yönelik olarak elde edilen diğer bir bulgu ise, çocukların yaşları büyüdükçe çevrelerinden daha az sosyal destek algılamalarıdır. Çocuklarda algılanan sosyal desteğin yaşa bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği konusunda literatürde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bu araştırmada ise, yaş arttıkça algılanan sosyal desteğin azaldığı gözlenmiştir ki, üzerinde çalışılan yaş aralığı göz önüne alındığında, bunun doğal bir sonuç olabileceği söylenebilir. Bilindiği gibi bu araştırmada, sosyal destek algısı değişkeni üzerinde 5 yaş grubuna ölçek uygulaması yapılmadığından, 10-16 yaş aralığı üzerindeki gelişimsel farklılıklara bakılabilmektedir. Dolayısıyla, özellikle 13 ve 16 yaş grubundaki çocukların ergenlik öncesi ve ergenlik dönemindeki çocuk olmaları, bu dönemlerin kendine özgü özellikleri arasında yer alan; hiç kimsenin kendilerini anlamadıkları, her şeyi en iyi kendilerinin bildikleri ve en önemlisi kimlik arayışı içinde olmalarının, onları, çevrelerinden uzaklaşmaya itebileceğini, bunun da var olan desteği algılayabilmelerini engelleyebileceğini düşündürmektedir.

Son olarak, araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu da, çocukların çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri üzerinde, eşler arası ev-

lilik niteliği ile yaş grupları değişkenleri arasındaki ortak etkinin anlamlı olmasıdır. Bu bulgu, yapılan Tukey karşılaştırmalarına göre, çatışmalı anne-babaların 13 yaşındaki çocukların çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin, çatışmasız ile çatışmalı anne-babaların 10 yaşındaki ve çatışmasız anne-babaların 13 ve 16 yaşındaki çocuklarına oranla daha düşük olmasına bağlıdır. Ayrıca, çatışmalı anne-babaların 10 yaşındaki çocuklarının çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin, çatışmalı anne-babaların 16 yaşındaki ve boşanmış anne-babaların 13 ile 16 yaşındaki çocuklarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında, yaşla birlikte algılanan sosyal desteğin azaldığı ve çatışmasız anne-babaların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmışlara oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları söylenebilir. Bu konuda literatürde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Ancak eşler arası evlilik niteliğine göre, çocuklar algıladıkları sosyal destek açısından farklılık olduğu bilinmektedir ki (Kurtz 1994; Obrein ve ark. 1995; Wasserstein ve Lagreca 1996), çalışmamızda da çatışmasız anne-babaların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarına oranla daha fazla sosyal destek algıladıkları görülmüştür. Buna ek olarak eşler arası evlilik niteliğinin yaş grupları ile girdiği etkileşim sonucunda, yaş ilerledikçe, algılanan sosyal desteğin azaldığı görülmektedir ki, bu da anılan dönemlerde yaşın beraberinde getirdiği bir takım karıştırıcı değişkenlerin, bu farklılıkların görülmesine neden olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, çatışmasız anne-babaların çocuklarını, çatışmalı ve boşanmışların çocuklarına oranla; kız çocuklarının da erkeklere oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları; çocukların yaşları büyüdükçe çevrelerinden daha az sosyal destek algıladıkları ve evlilik niteliği ile yaş grupları arasındaki ortak etkinin anlamlı olduğu, buna bağlı olarak, yaşla birlikte algılanan sosyal desteğin azaldığı ve çatışmasız anne-babaların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmışlara oranla çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları bulunmuştur. Tüm bu bulgular literatürdeki bulgularla büyük ölçüde uyumludur.

KAYNAKLAR

- Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) (1997) 1997 yılı istatistikleri. DİE, Ankara.
- Fauber R, Forehand R, Thomas AM, Wierson M (1990) A mediational model of the impact of marital conflict on adolescent adjustment in intact and divorced families: the role of disrupted parenting, *Child Devel* 61: 1112-1123.
- Frey UC, Röthlisberger C (1996) Social support in healthy adolescents, *J Youth Adol* 25 (1): 17-31.
- Glic PC (1989) The family cycle and social changes, *Fam Relat* 38: 123-129.
- Gonzalez KP, Field TM, Lasko D, Harding J, Yando R (1995) Adolescents from divorced and intact families, *J Div Rem* 23 (3-4): 165-175.
- Harter S (1985) *The Social Support Scale for Children and Adolescents*. Manual. University of Denver.
- İlkin Z (1994) İlkokul Çağındaki Çocuklarda Kendilik Olgusu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- King KB, Reis HT, Porter LA, Norsen LH (1993) Social support and long-term recovery from coronary artery surgery: effects on patients and spouses, *Health Psych* 12: 56-63.
- Kurtz L (1994) Psychosocial coping resources in elementary school age children of divorce, *Am J Orthopsychiat* 64 (4): 554-563.
- Locke H, Wallace K (1959) Short Marital adjustment and prediction tests: their reliability and validity, *Marriage Fam Living* 2: 251-255.
- Lusting JL, Wolckik Sa, Braver SL (1992) Social support in chumships and adjustment in children of divorce, *Am J Commun Psy* 20 (3): 393-399.
- Obrein M, Margolin G, John RS (1995) Relation among marital conflict, child coping and child adjustment, *J Clin C Psy* 24 (3): 346-361.
- Olson DA, Shultz KS (1994) Gender differences in the dimensionality of social support, *J App Soc Psy* (24 (14) 1221-1232.
- Patten CA, Gillin JC, Farkas AJ, Gilpin EA, Berry CC (1997) Depressive symptoms in California adolescents-family-structure and parental support, *J Adoles Health*, 20 (4): 271-278.
- Rogers MJ, Holmbeck GJ (1997) Effects of interparental aggression on childrens adjustment-the moderating role of cognitive appraisal and coping, *J Fam Psy* 11 (1): 125-130.
- Schwarzer R, Leppin A (1989) Eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şirvanlı-Özen D (1999) Eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri I: Davranış ve uyum problemleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 6(1): 19-29.
- Teja AS, Stolberg AL (1993) Peer support, divorce and childrens' adjustment, *J Div Rem* 20(3-4): 45-64.
- Tutarel-Kışlak Ş (1995) Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Wasserstein SB, Lagreca AM (1996) Can peer support buffer behavioral consequences of parental discord, *J Clin C Psy* 25 (2): 177-182.
- Weed J (1986) Marriage rate down, divorce rate up for 1985, *Marriage Div Today News* 11 (38): 2.